

ਇੰਡੀਆ-ਏਆਈ ਇੰਪੈਕਟ ਸਮਿਟ 2026 ਦੇ ਸੱਤ ਚੱਕਰ

ਏਆਈ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇ ਸੱਤ ਵਿਸ਼ਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਸਹਿਯੋਗ ਦਾ ਸੰਵਰਧਨ

ਮੁੱਖ ਬਿੰਦੂ

- ਇੰਡੀਆ-ਏਆਈ ਇੰਪੈਕਟ ਸਮਿਟ 2026 ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਆਯੋਜਿਤ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਏਆਈ ਸਿਖਰ ਸੰਮੇਲਨ ਹੈ।
- ਇਸ ਵਿੱਚ ਸੱਤ ਚੱਕਰਾਂ ਜਾਂ ਕਾਰਜ ਸਮੂਹਾਂ ਰਾਹੀਂ 100 ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੇਸ਼ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਅਤੇ ਸਮਾਵੇਸ਼ੀ ਏਆਈ ਨੂੰ ਆਕਾਰ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਵਿਆਪਕ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।
- ਇਹ ਸਿਖਰ ਸੰਮੇਲਨ ਤਿੰਨ ਸੂਤਰਾਂ- ਜਨ, ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਗਤੀ 'ਤੇ ਅਧਾਰਿਤ ਹੈ ਜੋ ਏਆਈ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਸਹਿਯੋਗ ਲਈ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਜਾਣ ਪਛਾਣ

ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਆਪਣੀ ਵਿਕਾਸ ਯਾਤਰਾ ਦੇ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪੜਾਅ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਆਰਟੀਫੀਸ਼ਿਅਲ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ (ਏਆਈ) ਇਸ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਇੱਕ ਅਹਿਮ ਸਹਾਇਕ ਵਜੋਂ ਉਭਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਏਆਈ ਭਾਰਤ ਲਈ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੇ ਜਨਤੰਤਰੀਕਰਣ, ਇਸ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਸਮਾਵੇਸ਼ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਸਮਾਨਤਾ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਰਣਨੀਤਕ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਾਧਨ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਨੇ ਮਾਨਵੀ ਯਤਨਾਂ ਦੇ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਤੀ ਲਈ ਵਿਸ਼ਾਲ ਮੌਕਿਆਂ ਦੇ ਦੁਆਰ ਖੋਲ੍ਹੇ ਹਨ। ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਮੰਚਾਂ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦਾ ਲਗਾਤਾਰ ਵਿਸਥਾਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਉਭਰਦੀਆਂ ਤਕਨਾਲੋਜੀਆਂ 'ਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਨੀਤੀ ਵਿਮਰਸ਼ ਨੂੰ ਆਕਾਰ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੀ ਵਧਦੀ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਵਧਦੀ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਦੇ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਇੰਡੀਆ-ਏਆਈ ਇੰਪੈਕਟ ਸਮਿਟ 2026 ਦਾ 16 ਤੋਂ 20 ਫਰਵਰੀ ਤੱਕ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਆਯੋਜਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਕਿਸੇ ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਪਹਿਲਾਂ ਆਰਟੀਫੀਸ਼ੀਅਲ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਸਿਖਰ ਸੰਮੇਲਨ ਹੈ।

ਇਹ ਸਿਖਰ ਸੰਮੇਲਨ ਪ੍ਰਭਾਵ 'ਤੇ ਕੇਂਦ੍ਰਿਤ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਮੰਚ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰੇਗਾ। ਇਹ ਆਰਟੀਫੀਸ਼ੀਅਲ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਨੂੰ ਸਭ ਦੇ ਕਲਿਆਣ ਅਤੇ ਸੁਖ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਅਤੇ ਮਾਨਵਤਾ ਲਈ ਏਆਈ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਸਿਧਾਂਤ ਅਨੁਸਾਰ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਮਾਪਣਯੋਗ ਨਤੀਜਿਆਂ ਵਜੋਂ ਆਕਾਰ ਦੇਵੇਗਾ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਨੇਤਾ, ਨੀਤੀ ਨਿਰਮਾਤਾ, ਇਨੋਵੇਟਰ ਅਤੇ ਮਾਹਰ ਸ਼ਾਸਨ, ਨਵੀਨਤਾ ਅਤੇ ਟਿਕਾਊ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਏਆਈ ਦੇ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਮਾਰਗਾਂ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨਗੇ।

ਆਧਾਰਭੂਤ ਸਿਧਾਂਤ: ਏਆਈ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਰੇਖਾਂਕਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਤਿੰਨ ਸੂਤਰ

ਇੰਡੀਆ ਏਆਈ ਇੰਪੈਕਟ ਸਮਿਟ 2026 ਤਿੰਨ ਆਧਾਰਭੂਤ ਸਤੰਭਾਂ ਜਾਂ ਸੂਤਰਾਂ ਨਾਲ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਹੈ। ਇਹ ਸੂਤਰ ਏਆਈ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਸਹਿਯੋਗ ਨੂੰ ਦਿਸ਼ਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਰੇਖਾਂਕਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ।

- ਜਨ: ਮਾਨਵ ਕੇਂਦ੍ਰਿਤ ਏਆਈ ਦੇ ਵਧਾਵੇ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ ਜੋ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਰੱਖਿਅਕ ਹੋਵੇ, ਸੇਵਾਵਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਵਧਾਏ, ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਬਣਾਏ ਅਤੇ ਸਮਾਜਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਨਿਆਂਸੰਗਤ ਲਾਭ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰੇ।
- ਪ੍ਰਿਥਵੀ: ਊਰਜਾ ਕੁਸ਼ਲ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ, ਸੰਸਾਧਨਾਂ ਦੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਵਰਤੋਂ ਅਤੇ ਜਲਵਾਯੂ ਰੱਖਿਆ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਹਿਨਸ਼ੀਲਤਾ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਟਿਕਾਊ ਏਆਈ ਦਾ ਉੱਨਤੀਕਰਣ।
- ਪ੍ਰਗਤੀ: ਇਨੋਵੇਸ਼ਨ, ਸਮਰੱਥਾ ਨਿਰਮਾਣ ਅਤੇ ਉਤਪਾਦਕਤਾ, ਪ੍ਰਗਤੀ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਏਆਈ ਦੇ ਵਰਤੋਂ ਰਾਹੀਂ ਸਮਾਵੇਸ਼ੀ ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਸਮਰਥਨ।

ਵਿਸ਼ਾ ਖੇਤਰ: ਇੰਡੀਆ ਏਆਈ ਇੰਪੈਕਟ ਸਮਿਟ 2026 ਦੇ ਸੱਤ ਚੱਕਰ

ਇੰਡੀਆ ਏਆਈ ਇੰਪੈਕਟ ਸਮਿਟ 2026 ਨੇ ਵੱਡੇ ਪੈਮਾਣੇ 'ਤੇ ਉੱਚ ਪੱਧਰੀ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ 15-20 ਸ਼ਾਸਨ ਮੁਖੀ, 50 ਤੋਂ ਵੱਧ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ 40 ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਮੁੱਖ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਭਾਗ ਲੈਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ।

ਸੰਮੇਲਨ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਸੱਤ ਵਿਸ਼ਾ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਇਰਦ-ਗਿਰਦ ਨਿਰਮਿਤ ਚੱਕਰਾਂ ਜਾਂ ਕਾਰਜ ਸਮੂਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਹਰ ਚੱਕਰ ਏਆਈ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇ ਇੱਕ ਬੁਨਿਆਦੀ ਖੇਤਰ 'ਤੇ ਕੇਂਦ੍ਰਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਸੂਤਰ ਨੂੰ ਨੀਤੀ ਅਤੇ ਵਾਸਤਵਿਕ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਠੋਸ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪਰਿਵਰਤਿਤ ਕਰੇਗਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਜ ਸਮੂਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਵਿਸ਼ਵ ਭਰ ਦੇ 100 ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਅਤੇ ਸਮਾਵੇਸ਼ੀ ਏਆਈ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਨੂੰ ਆਕਾਰ ਦੇਣ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਹਰ ਚੱਕਰ ਕੋਸ਼ਲ ਨਿਰਮਾਣ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਨੈਤਿਕ ਵਰਤੋਂ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨ ਤੱਕ ਏਆਈ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ ਪ੍ਰਭਾਵ 'ਤੇ ਬਹੁਪੱਖੀ ਸਹਿਯੋਗ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਤਸਾਹਨ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਚੱਕਰ	ਕੇਂਦਰ ਬਿੰਦੂ
ਮਾਨਵ ਪੂੰਜੀ	ਕੰਮਕਾਜ ਦੇ ਏਆਈ ਸਮਰਥਿਤ ਭਵਿੱਖ ਲਈ ਨਿਆਂਸੰਗਤ ਕੋਸ਼ਲੀਕਰਣ ਅਤੇ ਕਾਰਜਬਲ ਦੇ ਸਮਾਵੇਸ਼ੀ ਪਰਿਵਰਤਨ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣਾ।
ਸਮਾਜਿਕ ਸਸ਼ਕਤੀਕਰਣ ਲਈ ਸਮਾਵੇਸ਼	ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਵਿੱਚ ਸਮਾਵੇਸ਼ੀ ਏਆਈ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣਾ ਜੋ ਵਿਭਿੰਨ ਸਮੁਦਾਇਆਂ ਦਾ ਸਸ਼ਕਤੀਕਰਣ ਅਤੇ ਨਿਆਂਸੰਗਤ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨ।
ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਅਤੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਏਆਈ	ਪਾਰਦਰਸ਼ਿਤਾ, ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਅਤੇ ਇਨੋਵੇਸ਼ਨ ਲਈ ਸਾਂਝੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਧਾਰਿਤ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਏਆਈ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ।
ਵਿਗਿਆਨ	ਆਧੁਨਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸਹਿਯੋਗ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਅਤੇ ਖੋਜਾਂ ਨੂੰ ਸਾਂਝੀ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਪ੍ਰਗਤੀ ਵਿੱਚ ਬਦਲਣ ਲਈ ਏਆਈ ਦਾ ਵਰਤੋਂ।
ਸਹਿਨਸ਼ੀਲਤਾ, ਇਨੋਵੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਕਾਰਜਕੁਸ਼ਲਤਾ	ਟਿਕਾਊ ਅਤੇ ਸੰਸਾਧਨ—ਕੁਸ਼ਲ ਏਆਈ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਤਸਾਹਨ ਜੋ ਜਲਵਾਯੂ ਸਹਿਨਸ਼ੀਲਤਾ ਅਤੇ ਟਿਕਾਊਤਾ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ।
ਏਆਈ ਸੰਸਾਧਨਾਂ ਦਾ ਜਨਤੰਤਰੀਕਰਣ	ਵਿਸ਼ਵ ਭਰ ਵਿੱਚ ਸਮਾਵੇਸ਼ੀ ਇਨੋਵੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਟਿਕਾਊ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਬੁਨਿਆਦੀ ਏਆਈ ਸੰਸਾਧਨਾਂ ਤੱਕ ਨਿਆਂਸੰਗਤ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਤਸਾਹਨ।

ਚੱਕਰ	ਕੇਂਦਰ ਬਿੰਦੂ
ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਏਆਈ	ਵਿਭਿੰਨ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸਮਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਉਤਪਾਦਕਤਾ, ਇਨੋਵੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਸਮਾਵੇਸ਼ੀ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਏਆਈ ਦਾ ਵਰਤੋਂ।

ਭਾਰਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੱਕਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਥਾਨਕ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦਾ ਹੱਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਏਆਈ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਪ੍ਰਤੀਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਵਰੂਪ ਦੇਣ ਦੀ ਮਨਸ਼ਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਿਖਰ ਸੰਮੇਲਨ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਨੀਤੀ ਨਿਰਮਾਤਾਵਾਂ, ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਂ ਅਤੇ ਉਦਯੋਗਿਕ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਰਾਹ ਵਿਖਾਉਣਗੇ।

ਮਾਨਵ ਪੂੰਜੀ: ਏਆਈ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਸਹਿਯੋਗ ਦਾ ਆਧਾਰ ਭਾਰਤ ਦਾ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਭੰਡਾਰ

ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਏਆਈ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਅਪਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਇਨੋਵੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਸਮਾਵੇਸ਼ੀ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਨਵੇਂ ਮਾਰਗ ਵਿਸ਼ਾਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ-ਆਰਥਿਕ ਸਮੂਹਾਂ ਦੀ ਵਿਆਪਕ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਏਆਈ ਸੰਚਾਲਿਤ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਲਈ ਆਪਣੇ ਕਾਰਜਬਲ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮਾਨਵ ਪੂੰਜੀ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਕਾਰਜ ਸਮੂਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਨਿਆਂਸੰਗਤ ਏਆਈ ਕੇਂਦਰੀ ਵਿਕਾਸ ਪਰਿਵੇਸ਼ ਨੂੰ ਆਕਾਰ ਦੇ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਯਤਨਾਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ 'ਤੇ ਕੇਂਦ੍ਰਿਤ ਹੈ ਜੋ ਕਾਰਜਬਲ ਦੇ ਸੁਚਾਰੂ ਪਰਿਵਰਤਨ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਉਭਰਦੀਆਂ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਬਣਾਏਗਾ।

ਭਾਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਤਿਭਾ-ਬਲ ਦੇ ਮੁੱਖ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੰਕੇਤਕ

- ਏਆਈ ਕੇਂਦਰੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਵਿਕਾਸ: ਭਾਰਤ ਏਆਈ ਕੇਂਦਰੀ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਚੋਟੀ ਦੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ। ਏਆਈ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਦੇ ਘਣਤਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦਾ 2016 ਤੋਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਤਿੰਨ ਗੁਣਾ ਵਿਕਾਸ ਹੋਇਆ ਹੈ।
- ਏਆਈ ਸਮਰੱਥਾ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਅਗਵਾਈ: ਸਟੈਨਫੋਰਡ ਏਆਈ ਇੰਡੈਕਸ ਰਿਪੋਰਟ 2025 ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਰਤ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਲਗਭਗ 33 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵਾਰਸ਼ਿਕ ਵਾਧੇ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਏਆਈ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਅਧਿਗ੍ਰਹਿਣ ਵਿੱਚ ਚੋਟੀ 'ਤੇ ਹੈ। ਉਹ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਏਆਈ ਜੀਵੰਤਤਾ ਟੂਲ ਵਿੱਚ ਸਿਖਰਲੇ ਤਿੰਨ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।
- ਏਆਈ ਕਾਰਜਬਲ ਦਾ ਸਸ਼ਕਤੀਕਰਣ: ਸਰਕਾਰ ਇੰਡੀਆ ਏਆਈ ਫਿਊਚਰ ਸਕਿੱਲਜ਼ ਦੇ ਅਧੀਨ ਏਆਈ ਖੋਜ ਅਤੇ ਸਿਖਲਾਈ ਵਿੱਚ 500 ਪੀਐਚਡੀ, 5000 ਪੋਸਟ-ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਅਤੇ 8000 ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ।
- ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਪਹੁੰਚ: ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕਸ ਅਤੇ ਸੂਚਨਾ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੰਡੀਆ ਏਆਈ ਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਅਧੀਨ 10 ਭਾਰਤੀ ਏਆਈ ਸਟਾਰਟਅੱਪ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇੰਡੀਆ ਏਆਈ ਸਟਾਰਟਅੱਪ ਗਲੋਬਲ ਇਨੀਸ਼ੀਏਟਿਵ ਲਈ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਸਟਾਰਟਅੱਪ ਪਰਿਸਰ ਸਟੇਸ਼ਨ ਏਫ, ਪੈਰਿਸ ਅਤੇ ਚੋਟੀ ਦੇ ਯੂਰਪੀਅਨ ਬਿਜਨਸ ਸਕੂਲ ਐਚਈਸੀ ਪੈਰਿਸ ਨਾਲ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਗਤੀਵਰਧਨ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਏਆਈ ਇਨੋਵੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵ ਮੰਚ 'ਤੇ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

- ਰੋਜ਼ਗਾਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ: ਏਆਈ ਕਾਰਜਬਲ ਨੂੰ ਪੁਨਰਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਤਕਨੀਕੀ ਸੇਵਾ ਖੇਤਰ ਦਾ ਕਾਇਮਕਰਨ ਕਰਨ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਅਗਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਲੱਖਾਂ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ।

ਕੋਸ਼ਲ, ਖੋਜ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਅਨੁਭਵ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਸਵਦੇਸ਼ੀ ਸਮਰੱਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਲੋੜਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਢਾਲ ਕੇ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਯਤਨਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਏਆਈ 'ਤੇ ਵਧਦੇ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਸਹਿਯੋਗ ਵਿੱਚ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਅਤੇ ਸਮਾਵੇਸ਼ੀ ਭਾਗੀਦਾਰ ਵਜੋਂ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਸਮਾਜਿਕ ਸਸ਼ਕਤੀਕਰਣ ਲਈ ਸਮਾਵੇਸ਼: ਸਮਾਵੇਸ਼ੀ ਏਆਈ ਲਈ ਭਾਰਤ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ

ਏਆਈ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ, ਖੇਤਰਾਂ ਅਤੇ ਸਮਰੱਥਾਵਾਂ ਵਾਲੇ ਸਮੁਦਾਇਆਂ ਲਈ ਸੇਵਾਵਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਅਤੇ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਕਰਕੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸਮਾਵੇਸ਼ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਮਾਰਗ ਵਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦਾ ਡਿਜੀਟਲ ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚਾ ਏਆਈ ਇਨੋਵੇਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਠੋਸ ਸਮਾਜਿਕ ਨਤੀਜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਬਦਲਣ ਲਈ ਇੱਕ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸਥਿਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। 'ਸਮਾਜਿਕ ਸਸ਼ਕਤੀਕਰਣ ਲਈ ਸਮਾਵੇਸ਼' 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸਮੂਹ ਅਜਿਹੇ ਸਮਾਵੇਸ਼ੀ-ਮੂਲਕ ਏਆਈ ਸਮਾਧਾਨਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦ੍ਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਭਾਰਤ ਦੀ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਸੰਸਥਾਗਤ ਤਤਪਰਤਾ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਹ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਏਆਈ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ, ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਅਤੇ ਉਪਯੋਗੀ ਬਣੀ ਰਹਿਣ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਵੱਚਿਤ ਅਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਸਮੁਦਾਇਆਂ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਲਾਭ ਮਿਲੇ।

ਏਆਈ ਰਾਹੀਂ ਸਮਾਜਿਕ ਸਸ਼ਕਤੀਕਰਣ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮੁੱਖ ਪਹਿਲਕਦਮੀਆਂ

- ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਹੈਲਥਏਆਈ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ: ਭਾਰਤ ਸਿਹਤ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਏਆਈ ਦੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਅਤੇ ਨੈਤਿਕ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਮੰਚ 'ਹੈਲਥਏਆਈ' ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਇਨੋਵੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸਸ਼ਕਤ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਸਰਵੋਤਮ ਪੱਧਰਾਂ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ।
- ਭਾਸ਼ਿਣੀ: ਭਾਸ਼ਿਣੀ ਪਲੈਟਫਾਰਮ ਸਮਾਵੇਸ਼ੀ ਅਤੇ ਆਵਾਜ਼-ਅਧਾਰਿਤ ਡਿਜੀਟਲ ਸੰਚਾਲਨ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ 36 ਤੋਂ ਵੱਧ ਲਿਖਤੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ, 22 ਸਵਰ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਅਤੇ 350 ਤੋਂ ਵੱਧ ਏਆਈ ਭਾਸ਼ਾ ਮਾਡਲਾਂ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸਮਾਜਿਕ ਸਮਾਵੇਸ਼ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
- ਏਆਈ-ਸਮਰੱਥ ਕਿਸਾਨ ਸੇਵਾ ਵਿਤਰਣ: 'ਕਿਸਾਨ ਈ-ਮਿੱਤਰ' ਇੱਕ ਆਵਾਜ਼-ਅਧਾਰਿਤ ਏਆਈ ਚੈਟਬਾਟ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ 11 ਖੇਤਰੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿੱਚ 'ਪੀਐੱਮ-ਕਿਸਾਨ ਸੰਮਾਨ ਨਿਧੀ' ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾਉਣ ਵਿੱਚ ਸਮਰੱਥ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਰੋਜ਼ਾਨਾ 20,000 ਤੋਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਸਮਾਧਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਤੱਕ 95 ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ ਦੇ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਜੋ ਸੁਲੱਭ ਏਆਈ-ਸੰਚਾਲਿਤ ਸੇਵਾ ਵਿਤਰਣ ਦਾ ਇੱਕ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹੈ।

ਭਾਰਤ-ਵਿਸਥਾਰ: ਏਆਈ-ਸੰਚਾਲਿਤ ਡਿਜੀਟਲ ਕ੍ਰਿਸੀ ਪਲੈਟਫਾਰਮ

ਭਾਰਤ-ਵਿਸਥਾਰ, ਇੱਕ ਬਹੁਭਾਸ਼ੀ ਏਆਈ ਪਲੈਟਫਾਰਮ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ 'ਐਗਰੀਸਟੈਕ' ਪੋਰਟਲਾਂ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਕ੍ਰਿਸੀ ਖੋਜ ਪਰਿਸ਼ਦ ਦੀ ਕ੍ਰਿਸੀ ਪੱਧਰਾਂ ਨੂੰ ਏਆਈ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਨਾਲ ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੇਂਦਰੀ ਬਜਟ 2026-2027 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਪਲੈਟਫਾਰਮ ਡਿਜੀਟਲ ਕ੍ਰਿਸੀ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰੇਗਾ, ਸਥਾਨ-ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪਰਾਮਰਸ਼ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਬਣਾਏਗਾ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਅਤੇ ਡੇਟਾ-ਸੰਚਾਲਿਤ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਕਰੇਗਾ।

- ਅਨੈਪਚਾਰਿਕ ਕਾਰਜਬਲ ਸਮਾਵੇਸ਼ ਲਈ ਏਆਈ: ਸਮਾਵੇਸ਼ੀ ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਨੀਤੀ ਆਯੋਗ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਏਆਈ (ਅਕਤੂਬਰ 2025) ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੇਵਾਵਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਵਧਾ ਕੇ ਭਾਰਤ ਦੇ 49 ਕਰੋੜ ਅਨੈਪਚਾਰਿਕ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨੂੰ ਸਸਕਤ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਏਆਈ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਨੂੰ ਰੇਖਾਂਕਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਡਿਜੀਟਲ ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਵਿੱਚ ਸਮਾਵੇਸ਼ੀ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਨੂੰ ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ ਕਰਕੇ, ਏਆਈ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਅਤੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾਵਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਭਾਰਤ ਦੀ ਏਆਈ ਸੰਚਾਲਨ ਯਾਤਰਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਨਤੀਜਿਆਂ ਵਜੋਂ ਭਰੋਸੇ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸਸਕਤੀਕਰਣ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਅਤੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਏਆਈ: ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪਹਿਲਕਦਮੀਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਏਆਈ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਬਣਾਉਣਾ

ਜਿਵੇਂ-ਜਿਵੇਂ ਏਆਈ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਇਨੋਵੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ, ਪਾਰਦਰਸ਼ਿਤਾ ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨਾ ਮੁੱਖ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦਾ ਨਿਯਾਮਕ ਢਾਂਚਾ ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਏਆਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਯਤਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸਾਰਥਕ ਯੋਗਦਾਨ ਦੇਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਹੈ। 'ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਅਤੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਏਆਈ' ਵਿਸ਼ੇ ਵਾਲਾ ਕਾਰਜ ਸਮੂਹ ਸੰਚਾਲਨ ਸਮਰੱਥਾ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਾਂਝੀ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਬਣਾਉਣ 'ਤੇ ਕੇਂਦ੍ਰਿਤ ਹੈ।

ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਏਆਈ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਭਾਰਤ ਦੇ ਯਤਨ

- ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਏਆਈ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਪੋਰਟਫੋਲੀਓ: 'ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਅਤੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਏਆਈ' ਸਤੰਬਰ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਇਰਾਦੇ ਪੱਤਰਾਂ ਰਾਹੀਂ 13 ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਦਾ ਚੁਣਾਅ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਸੁਰੱਖਿਆ, ਪੱਖਪਾਤ ਘਟਾਉਣ, ਪਾਰਦਰਸ਼ਿਤਾ ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹੀ 'ਤੇ ਕੇਂਦ੍ਰਿਤ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਏਆਈ ਉਪਕਰਣ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹਨ।
- ਮਿਸ਼ਨ ਡਿਜੀਟਲ ਸ਼੍ਰੇਣੀ: ਨੀਤੀ ਆਯੋਗ ਨੇ 'ਮਿਸ਼ਨ ਡਿਜੀਟਲ ਸ਼੍ਰੇਣੀ' ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਤੰਤਰ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ ਜੋ ਏਆਈ ਨੂੰ ਸਭ ਲਈ ਸੁਲੱਭ ਅਤੇ ਕਿਫਾਇਤੀ ਬਣਾਏ। ਇਹ ਮਿਸ਼ਨ ਅਨੈਪਚਾਰਿਕ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨੂੰ ਸਸਕਤ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਏਆਈ ਅਤੇ ਉਭਰਦੀਆਂ ਤਕਨਾਲੋਜੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ 'ਤੇ ਕੇਂਦ੍ਰਿਤ ਹੈ।
- ਇੰਡੀਆਏਆਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਨ: ਭਾਰਤ, 'ਇੰਡੀਆਏਆਈ ਮਿਸ਼ਨ' ਦੇ 'ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਅਤੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗ' ਸਤੰਬਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੰਡੀਆਏਆਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਨ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੰਸਥਾਨ ਏਆਈ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਖਤਰਿਆਂ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦੇ ਸਮਾਧਾਨ ਲਈ ਇੱਕ ਸਮਰਪਿਤ ਨਿਕਾਇ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰੇਗਾ।

ਏਆਈ ਸੰਚਾਲਨ ਦੇ ਦਿਸ਼ਾਨਿਰਦੇਸ਼

ਭਾਰਤ ਦੇ ਏਆਈ ਸੰਚਾਲਨ ਦੇ ਦਿਸ਼ਾਨਿਰਦੇਸ਼, 'ਇੰਡੀਆ ਏਆਈ ਇੰਪੈਕਟ ਸਮਿਟ 2026' ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਏਆਈ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵਿਕਾਸ ਟੀਚਿਆਂ ਨਾਲ ਜੋੜਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਵਿਵਹਾਰ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣ ਲਈ, ਦਿਸ਼ਾਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਵਸਥਿਤ ਸੰਚਾਲਨ ਤੰਤਰ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

- ਸਮਗਰ ਨੀਤੀ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਤਾਲਮੇਲ ਅਤੇ ਏਆਈ ਸ਼ਾਸਨ ਸਮੂਹ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪਹਿਲਕਦਮੀਆਂ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਲਈ ਇੱਕ ਏਆਈ ਸ਼ਾਸਨ ਸਮੂਹ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਰਨਾ।

- ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਏਆਈ ਸੰਚਾਲਨ ਦੇ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਅਤੇ ਨੀਤੀ ਮਾਹਿਰ ਸਮਿਤੀ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਨਾ।
- ਇੰਡੀਆਏਆਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਨ ਨੂੰ ਖੋਜ ਕਰਨ, ਮਾਨਕ ਤਿਆਰ ਕਰਨ, ਪ੍ਰੀਖਣ ਵਿਧੀਆਂ ਅਤੇ ਮਾਪਦੰਡ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨ, ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮਾਨਕ ਨਿਕਾਇਆਂ ਨਾਲ ਸਹਿਯੋਗ ਕਰਨ ਅਤੇ ਨਿਯਮਕਾਂ ਅਤੇ ਉਦਯੋਗ ਨੂੰ ਤਕਨੀਕੀ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਪਰਿਆਪਤ ਸੰਸਾਧਨ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨਾ।

ਭਾਰਤ ਇੱਕ ਸੰਤੁਲਿਤ ਏਆਈ ਤੰਤਰ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਇਨੋਵੇਸ਼ਨ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਦਾ ਹੈ। 'ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਅਤੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਏਆਈ ਚੱਕਰ' ਸਮਾਵੇਸ਼, ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਡਿਜੀਟਲ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਦੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪਹਿਲਕਦਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਦ੍ਰਿੜ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਲਚਕੀਲਾਪਣ, ਇਨੋਵੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਕਾਰਜਕੁਸ਼ਲਤਾ: ਸਵਦੇਸ਼ੀ ਇਨੋਵੇਸ਼ਨ ਦੇ ਜਰੀਏ ਸਥਿਤੀ ਅਨੁਕੂਲਨ ਦਾ ਸੁਦ੍ਰਿੜਕਰਨ

ਏਆਈ ਪ੍ਰਤੀ ਭਾਰਤ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਕਾਰਜਕੁਸ਼ਲਤਾ ਅਤੇ ਟਿਕਾਊਤਾ 'ਤੇ ਅਤਿ ਬਲ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਇਹ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੀ ਪ੍ਰਗਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਅਤੇ ਸਮਾਵੇਸ਼ੀ ਪਹੁੰਚ ਨਾਲ ਜੋੜਦਾ ਹੈ। 'ਸੁਦ੍ਰਿੜਤਾ, ਇਨੋਵੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਕਾਰਜਕੁਸ਼ਲਤਾ' ਵਿਸ਼ੇ ਵਾਲਾ ਕਾਰਜ ਸਮੂਹ ਕਾਰਜਕੁਸ਼ਲਤਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮੁੱਖ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਸਿਧਾਂਤ ਵਜੋਂ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਸਮਰੱਥਾਵਾਂ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਅਜਿਹੇ ਅਨੁਕੂਲਨੀ ਅਤੇ ਜਲਵਾਯੂ-ਸਚੇਤ ਏਆਈ ਸਿਸਟਮ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜੋ ਪਹੁੰਚ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਕਰਨ, ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਅਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਅਤੇ ਇੱਕ ਲਚੀਲੇ, ਸਮਾਵੇਸ਼ੀ ਅਤੇ ਟਿਕਾਊ ਏਆਈ ਤੰਤਰ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ।

ਕੁਸ਼ਲ ਏਆਈ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਮਾਪਣ ਯੋਗ ਨਤੀਜੇ:

- ਡੇਟਾ ਢਾਂਚੇ ਦਾ ਵਧਣਾ: ਏਆਈ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਦੀ ਡੇਟਾ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਮੰਗ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ 2030 ਤੱਕ ਲਗਭਗ 960 ਮੈਗਾਵਾਟ ਤੋਂ ਵਧ ਕੇ 9.2 ਗੀਗਾਵਾਟ ਹੋਣ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ।
- ਗਿਟਹੱਬ ਭਾਗੀਦਾਰੀ: ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਗਿਟਹੱਬ ਏਆਈ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਡੇਟਾ (2024) ਅਨੁਸਾਰ, ਭਾਰਤ ਗਿਟਹੱਬ 'ਤੇ ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਜਨਰੇਟਿਵ ਏਆਈ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਵਿੱਚ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿੱਚ ਦੂਜਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਯੋਗਦਾਨਕਰਤਾ ਬਣ ਕੇ ਉਭਰਿਆ ਹੈ।
- ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਏਆਈ ਹੱਥ: ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਤਕਨੀਕੀ ਦਿੱਗਜ ਏਆਈ ਅਤੇ ਡਿਜੀਟਲ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਗਤੀ ਦੇਣ ਲਈ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਭਾਰੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਜੋ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਤਕਨੀਕੀ ਪਰਿਦ੍ਰਿਸ਼ ਲਈ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਉਪਲੱਬਧੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਪ੍ਰਤਿਬੱਧਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਮਾਈਕ੍ਰੋਸਾਫਟ ਵੱਲੋਂ ਡੇਟਾ ਸੈਂਟਰ ਅਤੇ ਏਆਈ ਪ੍ਰੀਖਣ ਲਈ 1.5 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ, ਅਮੇਜ਼ਨ ਵੱਲੋਂ 2030 ਤੱਕ ਕਲਾਉਡ ਇੰਫਰਾਸਟ੍ਰਕਚਰ ਅਤੇ ਏਆਈ-ਸੰਚਾਲਿਤ ਡਿਜੀਟਲੀਕਰਣ ਲਈ 2.9 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ, ਅਤੇ ਗੂਗਲ ਵੱਲੋਂ ਵਿਸ਼ਾਖਾਪੱਟਨਮ ਵਿੱਚ 1 ਗੀਗਾਵਾਟ ਸਮਰੱਥਾ ਵਾਲੇ ਏਆਈ ਹੱਥ ਲਈ 1.25 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

ਇਹ ਯਤਨ ਉੱਨਤ ਤਕਨੀਕਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਵਧਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਜਲਵਾਯੂ ਪ੍ਰਤੀ ਸਚੇਤ ਇਨੋਵੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਤਮਨਿਰਭਰਤਾ ਨੂੰ ਵਧਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਵਿਗਿਆਨ: ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਏਆਈ-ਸਮਰੱਥਾ ਵਿਗਿਆਨਕ ਖੋਜ

ਜਿਵੇਂ-ਜਿਵੇਂ ਖੇਜ ਵਧੇਰੇ ਡੇਟਾ-ਸਪਸ਼ਟ ਅਤੇ ਸਹਿਯੋਗਾਤਮਕ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਨੂੰ ਵਿਆਪਕ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਸਿਹਤ, ਕ੍ਰਿਸੀ ਅਤੇ ਜਲਵਾਯੂ ਵਰਗੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਗਿਆਨਕ ਖੇਜ ਨੂੰ ਵਾਸਤਵਿਕ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸਮਾਧਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਪਰਿਵਰਤਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਇਹ ਇੱਕ ਪ੍ਰਬਲ ਅਵਸਰ ਵੀ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਵਧਦੇ ਖੇਜ ਅਧਾਰ, ਡਿਜੀਟਲ ਢਾਂਚੇ ਅਤੇ 'ਓਪਨ ਸਾਇੰਸ' (ਵਿਗਿਆਨ) ਪ੍ਰਤੀ ਪ੍ਰਤਿਬੱਧਤਾ ਨਾਲ, ਭਾਰਤ ਇੱਕ ਵਧੇਰੇ ਨਿਆਂਸੰਗਤ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਖੇਜ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਯੋਗਦਾਨ ਦੇਣ ਲਈ ਚੰਗੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਹੈ। 'ਵਿਗਿਆਨ' ਵਿਸ਼ੇ ਵਾਲਾ ਕਾਰਜ ਸਮੂਹ ਖੇਤਰਾਂ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਵਧਾਉਣ ਵਾਲੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਅਤੇ ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਏਆਈ-ਸਮਰੱਥ ਅਨੁਸੰਧਾਨ ਅਤੇ ਸਹਿਯੋਗਾਤਮਕ ਢਾਂਚਿਆਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦ੍ਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗਾਤਮਕ ਏਆਈ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਤੀ

- ਇਨੋਵੇਸ਼ਨ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ: ਭਾਰਤ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਛੇਵਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਪੇਟੈਂਟ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਦੇਸ਼ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਗਲੋਬਲ ਇਨੋਵੇਸ਼ਨ ਇੰਡੈਕਸ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਰੈਂਕ 81 ਤੋਂ ਸੁਧਰ ਕੇ 38 ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਜੋ ਵਿਗਿਆਨਕ ਖੇਜ ਨੂੰ ਵਾਸਤਵਿਕ ਸਮਾਧਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਬਦਲਣ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸਮਰੱਥਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ।
- ਖੇਜ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਨਿਵੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ: ਖੇਜ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ 'ਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵਿਆਏ 2010-11 ਵਿੱਚ 60,196 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵਧ ਕੇ 2020-21 ਵਿੱਚ 1.27 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੋ ਗਿਆ, ਜੋ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਖੇਜ ਤੰਤਰ ਦੇ ਨਿਰੰਤਰ ਵਿਸਥਾਰ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ।
- ਐਨਆਰਐਫ ਏਆਈ-ਸਮਰੱਥ ਖੇਜ: ਅਨੁਸੰਧਾਨ ਨੈਸ਼ਨਲ ਰਿਸਰਚ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ (ਏਐਨਆਰਐਫ) ਨੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖੇਜ ਸਮਰੱਥਾ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ 2023-2028 ਦੌਰਾਨ ਖੇਜ ਨਿਧੀ ਵਿੱਚ 50,000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।
- ਆਈਐੱਮਡੀ ਹਾਈਬ੍ਰਿਡ ਏਆਈ ਪੂਰਵਾਨੁਮਾਨ: ਭਾਰਤ ਮੌਸਮ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿਭਾਗ ਕਿਸਾਨਾਂ ਲਈ ਜਲਵਾਯੂ ਸਲਾਹਕਾਰ ਵਜੋਂ 'ਮੌਸਮ ਜੀਪੀਟੀ' ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਬਾਰਿਸ਼, ਬਿਜਲੀ, ਕੇਹਰੇ ਅਤੇ ਅੱਗ ਦੀ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀ ਲਈ ਹਾਈਬ੍ਰਿਡ ਏਆਈ ਮਾਡਲ ਦਾ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਏਆਈ-ਸਮਰੱਥ ਵਿਗਿਆਨਕ ਪੂਰਵਾਨੁਮਾਨ ਪ੍ਰਗਤੀ ਵਿੱਚ ਤੇਜ਼ੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ।
- ਸਟੈਲਰ ਟੂਲ: ਕੇਂਦਰੀ ਵਿਦਿਊਤ ਪ੍ਰਾਧਿਕਰਨ ਦਾ 'ਸਟੈਲਰ' ਟੂਲ ਇੱਕ ਸਵਦੇਸ਼ੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਿਕਸਿਤ ਸਪਲਾਈ ਪਰਿਆਪਤਤਾ ਮਾਡਲ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਪ੍ਰੈਲ 2025 ਵਿੱਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ 'ਡਿਸਕਾਮ' ਨੂੰ ਮੰਗ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਨਾਲ ਉਤਪਾਦਨ-ਟ੍ਰਾਂਸਮਿਸ਼ਨ-ਭੰਡਾਰਣ ਨਿਯੋਜਨ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਊਰਜਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਏਆਈ-ਸਮਰੱਥ ਵਿਗਿਆਨਕ ਖੇਜ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਪਹਿਲਕਦਮੀਆਂ ਸਹਿਯੋਗਾਤਮਕ ਅਤੇ 'ਓਪਨ ਏਆਈ' ਵਿਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਨਿਆਂਸੰਗਤ ਪ੍ਰਗਤੀ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

ਏਆਈ ਸੰਸਾਧਨਾਂ ਦਾ ਜਨਤੰਤਰੀਕਰਣ: ਸਾਂਝੇ ਏਆਈ ਸੰਸਾਧਨਾਂ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਕਰਨਾ

ਏਆਈ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਕੰਪਿਊਟ, ਡੇਟਾ ਅਤੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਸੰਸਾਧਨ ਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਅਸਮਾਨ ਰੂਪ ਨਾਲ ਵੰਡੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਬਹੁਪੱਖੀ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਓਪਨ ਅਤੇ ਅੰਤਰਸੰਚਾਲਨੀ ਢਾਂਚਾ, ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪਹਿਲਕਦਮੀਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਦਰਭ-ਅਧਾਰਿਤ ਏਆਈ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰ ਸਕਦਾ

ਹੈ। 'ਏਆਈ ਸੰਸਾਧਨਾਂ ਦਾ ਜਨਤੰਤਰੀਕਰਣ' ਵਿਸ਼ੇ ਵਾਲਾ ਕਾਰਜ ਸਮੂਹ ਨਿਆਂਸੰਗਤ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦ੍ਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਸਾਂਝੇ ਏਆਈ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਪੜਾਅ

- ਸੰਪੂਰਨ ਏਆਈ ਕੰਪਿਊਟ: 'ਇੰਡੀਆਏਆਈ ਮਿਸ਼ਨ' ਦੇ ਅਧੀਨ, ਸੰਪੂਰਨ ਅਤੇ ਰਣਨੀਤਕ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਜੀਪੀਯੂ ਕਲੱਸਟਰ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ 3,000 ਅਗਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੇ ਜੀਪੀਯੂ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ।
- 'ਇੰਡੀਆਏਆਈ ਕੇਸ਼': ਇਸ ਪਲੈਟਫਾਰਮ 'ਤੇ 20 ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ 7,400 ਤੋਂ ਵੱਧ ਡੇਟਾਸੈੱਟ ਅਤੇ 273 ਏਆਈ ਮਾਡਲ ਉਪਲਬਧ ਹਨ। ਇਹ ਖੋਜਕਰਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸਟਾਰਟਅੱਪਾਂ ਨੂੰ ਏਆਈ ਇਨੋਵੇਸ਼ਨ ਲਈ ਉੱਚ-ਗੁਣਵੱਤਾ ਵਾਲੇ, ਭਾਰਤ-ਕੇਂਦ੍ਰਿਤ ਡੇਟਾ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।
- ਏਆਈ ਡੇਟਾ ਪ੍ਰਯੋਗਸ਼ਾਲਾ ਨੈੱਟਵਰਕ: ਭਾਰਤ ਡੇਟਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਅਤੇ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸਿੱਖਣ ਦੇ ਕੇ ਦੂਜੇ ਅਤੇ ਤੀਜੇ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਜਮੀਨੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਏਆਈ ਕੋਸ਼ਲ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨ ਲਈ 'ਏਆਈ ਡੇਟਾ ਪ੍ਰਯੋਗਸ਼ਾਲਾ' ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿੱਚ 570 ਪ੍ਰਯੋਗਸ਼ਾਲਾਵਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਨੈੱਟਵਰਕ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।
- ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੁਪਰਕੰਪਿਊਟਿੰਗ ਮਿਸ਼ਨ: ਇਸ ਮੁੱਖ ਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਆਈਆਈਟੀ, ਭਾਰਤੀ ਵਿਗਿਆਨ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਖੋਜ ਸੰਸਥਾਨ ਅਤੇ ਖੋਜ ਪ੍ਰਯੋਗਸ਼ਾਲਾਵਾਂ ਵਿੱਚ 40 ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੇਟਾਫਲੋਪ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਲਗਾਈਆਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਿੱਖਿਆ ਜਗਤ ਲਈ ਇੱਕ ਉੱਚ-ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੰਪਿਊਟਿੰਗ ਅਧਾਰ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।
- ਐਰਾਵਤ: ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕਸ ਅਤੇ ਸੂਚਨਾ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ ਮੰਤਰਾਲੇ ਵੱਲੋਂ 2023 ਵਿੱਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਭਾਰਤ ਦਾ ਮੁੱਖ ਏਆਈ ਸੁਪਰਕੰਪਿਊਟਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ 'ਪਰਮ ਸਿੱਧਿ-ਏਆਈ' ਨਾਲ ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਉੱਨਤ ਏਆਈ ਖੋਜ ਲਈ ਸਾਂਝੀ ਕੰਪਿਊਟਿੰਗ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।
- ਕੰਪਿਊਟ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ: 'ਇੰਡੀਆਏਆਈ ਕੰਪਿਊਟ ਪੋਰਟਲ' 38,000 ਤੋਂ ਵੱਧ ਜੀਪੀਯੂ ਅਤੇ 1,050 ਟੀਪੀਯੂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਦਾ ਜਨਤੰਤਰੀਕਰਣ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਆਰਥਿਕ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵੱਡੇ ਪੈਮਾਣੇ 'ਤੇ ਏਆਈ ਮਾਡਲ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਸਕਤ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ।
- ਸਮਾਵੇਸ਼ੀ ਮੁੱਲ ਨਿਰਧਾਰਨ: ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕੰਪਿਊਟ ਸੰਸਾਧਨਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ 100 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਘੰਟੇ ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਦੀ ਰਿਆਇਤੀ ਦਰਾਂ 'ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਇਸ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਦਰਾਂ 200 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਘੰਟੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹਨ।

ਇਹ ਯਤਨ ਖੁੱਲ੍ਹੇ, ਸੁਲੱਭ ਏਆਈ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ, ਨਿਆਂਸੰਗਤ ਇਨੋਵੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਸਹਿਯੋਗ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਭਾਰਤ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨੂੰ ਵਧਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਕਲਿਆਣ ਲਈ ਏਆਈ: ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ

ਭਾਵੇਂ ਏਆਈ ਵਿੱਚ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਪ੍ਰਗਤੀ ਨੂੰ ਗਤੀ ਦੇਣ ਦੀ ਅਪਾਰ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਹਨ, ਪਰ ਇਸ ਵਾਅਦੇ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਪੈਮਾਣੇ 'ਤੇ ਧਰਾਤਲ 'ਤੇ ਉਤਾਰਨਾ ਅਜੇ ਵੀ ਇੱਕ ਚੁਣੌਤੀ ਹੈ। 'ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਕਲਿਆਣ ਲਈ

ਏਆਈ' ਕਾਰਜ ਸਮੂਹ ਅਜਿਹੇ ਏਆਈ ਸਮਾਧਾਨਾਂ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦ੍ਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਮਾਪਣਯੋਗ ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਨਤੀਜੇ ਦੇ ਸਕਣ।

ਏਆਈ-ਸੰਚਾਲਿਤ ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਾ ਸਸ਼ਕਤੀਕਰਣ

- **ਕ੍ਰਿਸੀ:** ਕ੍ਰਿਸੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ, ਏਆਈ-ਸੰਚਾਲਿਤ ਸਲਾਹਕਾਰ ਉਪਕਰਣ ਬੁਆਈ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ, ਫਸਲ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਅਤੇ ਇਨਪੁਟ ਕੁਸ਼ਲਤਾ (ਜਿਵੇਂ ਬੀਜ ਅਤੇ ਉਰਵਰਕ ਦਾ ਸਹੀ ਵਰਤੋਂ) ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਵਰਗੇ ਚੁਣਿੰਦਾ ਰਾਜ-ਪੱਧਰੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ 30-50 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੱਕ ਉਤਪਾਦਕਤਾ ਵਾਧਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।
- **ਸਿਹਤ ਸੇਵਾ:** ਸਿਹਤ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ, ਏਆਈ ਅਨੁਪ੍ਰਯੋਗ ਤਪੇਦਿਕ (ਟੀਬੀ), ਕੈਂਸਰ, ਨਿਊਰੋਲੋਜੀਕਲ ਵਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਵਿੱਚ ਸਮਰੱਥ ਬਣਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਨਿਵਾਰਕ ਅਤੇ ਨਿਦਾਨਕ ਦੇਖਭਾਲ ਬਿਹਤਰ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।
- **ਸਿੱਖਿਆ:** ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ, ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੀਤੀ 2020 ਸੀਬੀਐਸਈ ਪਾਠਕ੍ਰਮ, ਚੀਕਸ਼ਾ ਪਲੈਟਫਾਰਮ ਅਤੇ ਯੂਵਏਆਈ ਵਰਗੀਆਂ ਪਹਿਲਕਦਮੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਏਆਈ ਸਿੱਖਣ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਹਾਰਕ ਏਆਈ ਕੌਸ਼ਲ ਨਾਲ ਲੈਸ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।
- **ਨਿਆਂ ਵਿਤਰਣ:** ਈ-ਕੋਰਟਸ ਫੇਜ਼ III ਅਨੁਵਾਦ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਨਾਗਰਿਕ-ਕੇਂਦ੍ਰਿਤ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲਈ ਏਆਈ ਅਤੇ ਮਸ਼ੀਨ ਲਰਨਿੰਗ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਖੇਤਰੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਕੇ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਅਤੇ ਪਾਰਦਰਸ਼ਿਤਾ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।
- **ਖੇਤਰੀ ਰਾਜਸਵ ਵਿੱਚ ਉਛਾਲ:** ਭਾਰਤ ਦੇ ਏਆਈ-ਸੰਚਾਲਿਤ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਖੇਤਰ ਵੱਲੋਂ 2025 ਵਿੱਚ ਲਗਭਗ 280 ਬਿਲੀਅਨ ਅਮਰੀਕੀ ਡਾਲਰ ਦਾ ਰਾਜਸਵ ਉਤਪੰਨ ਕਰਨ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ, ਜੋ ਵਧਦੀ ਡਿਜੀਟਲ ਮੰਗ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਆਰਥਿਕ ਵਿਸਥਾਰ ਨੂੰ ਗਤੀ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ।
- **ਸਟਾਰਟਅੱਪ ਤੰਤਰ:** ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਲਗਭਗ 1.8 ਲੱਖ ਸਟਾਰਟਅੱਪ ਹਨ ਅਤੇ 2024 ਵਿੱਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਲਗਭਗ 89% ਨਵੇਂ ਸਟਾਰਟਅੱਪਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਉਤਪਾਦਾਂ ਜਾਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਏਆਈ ਦਾ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਏਆਈ ਨੂੰ ਵਿਆਪਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਅਪਣਾਉਣ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਨੋਵੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਗਤੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਉੱਤਥਾਨ ਲਈ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

ਇਹ ਸੱਤ ਚੱਕਰ ਮਿਲ ਕੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਇਨੋਵੇਸ਼ਨ, ਵਿਆਪਕ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਅਤੇ ਮਾਪਣਯੋਗ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇ ਮਾਰਗ ਵਿਸ਼ਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਨੀਤੀ, ਤਕਨੀਕ, ਸਾਸਨ ਅਤੇ ਸਮਰੱਥਾ ਨਿਰਮਾਣ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਾਥ ਜੋੜ ਕੇ, ਇਹ ਸਾਂਝੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਹਾਰਕ ਨਤੀਜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਬਦਲਣ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਵਸਥਿਤ ਢਾਂਚਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਨਿਸ਼ਕਰਸ਼

ਭਾਰਤ-ਏਆਈ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸਿਖਰ ਸੰਮੇਲਨ 2026 ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਏਆਈ ਏਜੰਡੇ ਨੂੰ ਆਕਾਰ ਦੇਣ ਲਈ ਇੱਕ ਮੁੱਖ ਮੰਚ ਵਜੋਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸੱਤ ਚੱਕਰਾਂ ਅਤੇ 'ਲੋਕ, ਗ੍ਰਹਿ ਅਤੇ ਪ੍ਰਗਤੀ' ਦੇ ਤਿੰਨ ਸੂਤਰਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਿਤ, ਸਿਖਰ ਸੰਮੇਲਨ ਆਰਟੀਫੀਸ਼ੀਅਲ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਕਾਸ-ਉਨਮੁਖ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਏਗਾ।

ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾਲ ਅਤੇ ਇਨੋਵੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ, ਇਹ ਸਿਖਰ ਸੰਮੇਲਨ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਏਆਈ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਵਸਥਿਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਤਕਨੀਕੀ ਪ੍ਰਗਤੀ ਨੂੰ ਸਮਾਵੇਸ਼ੀ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਟਿਕਾਊ ਵਿਕਾਸ ਨਾਲ ਜੋੜਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਸਿਖਰ ਸੰਮੇਲਨ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਏਆਈ ਸਹਿਯੋਗ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੰਯੋਜਕ ਅਤੇ ਭਾਗੀਦਾਰ ਵਜੋਂ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਸਾਂਝੇ ਮਾਨਕਾਂ, ਸਹਿਯੋਗਾਤਮਕ ਢਾਂਚੇ ਅਤੇ ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਕਲਿਆਣ ਲਈ ਮਾਪਣਯੋਗ ਸਮਾਧਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੰਵਾਦ ਤੋਂ ਵਿਤਰਣ ਵੱਲ ਬਦਲਾਅ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ, ਜੋ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ, ਸਮਾਵੇਸ਼ੀ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ-ਕੇਂਦ੍ਰਿਤ ਏਆਈ ਪ੍ਰਤੀ ਭਾਰਤ ਦੀ ਪ੍ਰਤਿਬੱਧਤਾ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਸੰਦਰਭ

ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕਸ ਅਤੇ ਆਈਟੀ ਮੰਤਰਾਲਾ

- <https://www.pib.gov.in/PressReleasePage.aspx?PRID=2206767®=3&lang=1>
- <https://www.pib.gov.in/PressReleaseIframePage.aspx?PRID=2216760®=3&lang=2>
- <https://www.pib.gov.in/PressReleasePage.aspx?PRID=2097709®=3&lang=2>
- <https://www.pib.gov.in/PressReleasePage.aspx?PRID=2200799&lang=1®=3>
- <https://static.pib.gov.in/WriteReadData/specificdocs/documents/2025/nov/doc2025115685601.pdf>
- <https://www.pib.gov.in/PressReleasePage.aspx?PRID=2179035®=3&lang=2>

ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਵਿਗਿਆਨ ਮੰਤਰਾਲਾ

- <https://www.pib.gov.in/PressReleasePage.aspx?PRID=2158416®=3&lang=2>

ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨ ਭਲਾਈ ਮੰਤਰਾਲਾ

- <https://www.pib.gov.in/PressReleaseDetailm.aspx?PRID=2148517>

ਨੀਤੀ ਆਯੋਗ

- <https://www.pib.gov.in/PressReleasePage.aspx?PRID=2177440®=3&lang=2>
- <https://www.pib.gov.in/PressReleasePage.aspx?PRID=2176362®=3&lang=2>

ਪੀਆਈਬੀ ਬੈਕਗ੍ਰਾਊਂਡਰਸ

- <https://www.pib.gov.in/PressReleasePage.aspx?PRID=2186327®=3&lang=2>
- <https://www.pib.gov.in/PressReleasePage.aspx?PRID=2178092®=3&lang=2>
- <https://www.pib.gov.in/PressReleasePage.aspx?PRID=2209737®=3&lang=2>

ਭਾਰਤ-ਏਆਈ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸਿਖਰ ਸੰਮੇਲਨ 2026

- <https://impact.indiaai.gov.in/>

ਪ੍ਰਧਾਨ ਵਿਗਿਆਨਿਕ ਸਲਾਹਕਾਰ (ਪੀਐੱਸਏ)

- https://psa.gov.in/CMS/web/sites/default/files/publication/WP_Democratising%20Access_V3.0_29122025A.pdf

[Click here to see in PDF](#)

PIB Research/BS